

King Solomon and His Demons: Session Four

Rabbi David Silber

Vayikra Rabbah 12:5

ויקרא רבה י"ב:ה'

...

(ה) אָמַר רַבִּי יוֹדָן, כָּל אוֹתָן שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבָּנָה
שְׁלֹמֹה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לֹא שָׁתָה בְּהֵן יַיִן, כִּיּוֹן שֶׁבָּנָא
וְנָשָׂא בִּתְיָהּ בֵּת פְּרַעֲהַ, אוֹתוֹ הַלֵּילָה שָׁתָה יַיִן, וְהָיוּ
שֵׁם שְׁנֵי בְּלוֹזְמָאוֹת, אַחַת שְׁמִחָה לְבָנִין בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, וְאַחַת שְׁמִחָה לְבֵת פְּרַעֲהַ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֶׁל מִי אֶקְבֵּל שֶׁל אֱלוֹ אוֹ שֶׁל אֱלוֹ,
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְהַחְרִיב אֶת
יְרוּשָׁלַיִם, הֲדָא הוּא דְכָתִיב (יִרְמִיָּה לֵב, לֵא): כִּי עַל
אֲפִי וְעַל חֲמַתִּי הֵיטָה לִי הָעִיר הַזֹּאת וְגו', אָמַר
רַבִּי הִלֵּל בַּר הִילְנִי, כָּזָה שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּמִקּוֹם
הַמְּטַנֵּף וְעוֹקֵם חֲטָמוֹ. אָמַר רַבִּי חוּנְיָא שְׁמוּנִים
מֵינֵי רִקְדִין רִקְדָה בֵּת פְּרַעֲהַ בְּאוֹתָהּ הַלֵּילָה, וְהָיָה
שְׁלֹמֹה יֵשֵׁן עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת בַּיּוֹם וּמִפְּתוּחוֹת שֶׁל
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִתְּנוֹת תַּחַת רֹאשׁוֹ, הֲדָא הוּא דְתַנּוּ
עַל תַּמִּיד שֶׁל שַׁחַר שֶׁקָּרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת, נִכְנָסָה
אִמּוֹ וְהוֹכִיחֶתּוּ, וַיֵּשׂ אוֹמְרִים יִרְבַּעַם בֶּן נִבְט נִכְנָס
וְהוֹכִיחוֹ, וַיְכּוֹל הָיָה, רַבִּי חֲגִי בִּשְׁם רַבִּי יֶצְחָק, עָמַד
וְכָנַס אֶלְפֵי מִתּוֹךְ שֶׁבִטּוֹ וְנִכְנָס וְהוֹכִיחוֹ, הֲדָא הוּא
דְכָתִיב (הוֹשֵׁעַ יג, א): כַּדְּבַר אֶפְרַיִם רִתַּת, כַּדְּבַר
יִרְבַּעַם רִתוֹתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לָמָּה אֶתָּה מוֹכִיחוֹ, נִשְׂיָא הוּא בִּישְׂרָאֵל, חִיָּךְ
שְׂאֵנִי מִטְעִימְךָ מִשְׁרָרוֹתוֹ וְאִין אֶתָּה יְכוֹל לְעַמֵּד
בָּהּ, כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנָס לְמַלְכוּת, מִיָּד (הוֹשֵׁעַ יג, א):
וַיֵּאשֶׁם בְּבַעַל וַיִּמָּת. וְרַבְּנָן אָמְרִין וְדָאִי אִמּוֹ
מוֹכִיחֶתּוּ, נִטְלָה קוֹרְדִיקוֹן שְׁלָהּ וְהֵיטָה מִסְרִסְתּוֹ
לְכָאן וּלְכָאן וְאָמְרָהּ לוֹ (מִשְׁלִי לֵא, ב): מַה בְּרִי
וּמַה בַּר בְּטָנִי, אָמַר רַבִּי הוֹשִׁיעֵא מֵהַ בְּנֵי אִין כְּתִיב
כָּאן אֲלֵא מַה בְּרִי, אֱלוֹ צִנְאוֹת וְאַזְהָרוֹת שֶׁל תּוֹרָה
שֶׁנִּקְרָאת בַּר, כְּמָה דְאֵת אָמַר (תְּהִלִּים ב, יב):
נִשְׁקוּ בַר, שְׁכַל דְּבַרְיָה בְּרִים. (מִשְׁלִי לֵא, ב): וּמַה
בַּר נְדָרִי, אָמְרָהּ לִיָּה בְּרִי הַרְבֵּה נְשִׂים נִשְׂא אֲבִיךָ
וְכִיּוֹן שֶׁבָּא נִתֵּן הַנְּבִיא וְאָמַר לוֹ (דְּבָרִי הַיְמִים א כב,
ט): הִנֵּה בֶן נוֹלָד לָךְ כִּי שְׁלֹמֹה יְהִיָּה שְׁמוֹ, הֵיטָה
כָּל אַחַת אוֹמְרָת אִם מִעֲמַדָּת אֲנִי שְׁלֹמֹה אֲנִי
מִקְרִיבָה כָּל קִרְבָּנוֹת שֶׁבִּתּוֹרָה, וְעַכְשֵׁי עֲמַדָּתִי
וְקִרְבָּנוֹתִי בְּיָדִי וְאֶתָּה יֵשֵׁן, (מִשְׁלִי לֵא, ג): אֵל תִּתֵּן
לְנִשְׂיָם חִילְךָ וְדַרְכֶיךָ לְמַחֹת מְלָכִין, אָמְרָהּ לוֹ, בְּנִי,
דוֹר הַמְּבוּל עַל יְדֵי שֶׁהָיוּ שְׁטוּפִים בְּזָמָה נִמְחוּ מִן

העולם, (משלי לא, ד): אל למלכים למואל, אמר רבי יוחנן אין נותנין מלכות למי שמפליג על דברים של אל, ומי שעושה דברים של אל, הוא נתון מלך. (משלי לא, ד): אל למלכים שתו יין, אל ישתו מלכים יין שמא ישכחו ויאמרו כאותו שאמר (שמות ה, ב): מי ה' אשר אשמע בקולו, (משלי לא, ד): ולרוזנים אי שכר, או כתיב, אוי מן קדם חמרא. (משלי לא, ה): פן ישתה וישכח מחקק, כל השותה יין הרבה סוף שהוא שוכח במאתים ארבעים ושמונה אברים שבו, הדא הוא דכתיב: פן ישתה וישכח מחקק, מחק"ק כתיב, ואינון מאתים ארבעים ושמונה. רבי חנינא בר פפא אמר, אמר הקדוש ברוך הוא בית גדול היה לי ולא החרבתיו אלא מפני היין, ורבנן אמרי שני רוזנים היו לי ולא מתו אלא מפני היין, דתני רבי ישמעאל לא מתו שני בניו של אהרן אלא מפני שנכנסו שתויי יין וכו', אמר הקדוש ברוך הוא לפי שבעולם הזה היין תקלה לעולם, לעתיד לבוא אני עושהו שמחה, הדא הוא דכתיב (יואל ד, יח): והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס.

Proverbs 31

- (1) The words of Lemuel, king of Massa, with which his mother admonished him:
- (2) No, my son! No, O son of my womb!
- No, O son of my vows! (3) Do not give your strength to women, Your vigor, to those who destroy kings. (4) Wine is not for kings, O Lemuel; Not for kings to drink, Nor any strong drink for princes,
- (5) Lest they drink and forget what has been ordained, And infringe on the rights of the poor. (6) Give strong drink to the hapless And wine to the embittered. (7) Let them drink and forget their poverty, And put their troubles out of mind. (8) Speak up for the dumb, For the rights of all the unfortunate. (9) Speak up, judge righteously, Champion the poor and the needy. (10) What a rare find is a capable wife! Her worth is far beyond that of rubies. (11) Her husband puts his confidence in her, And lacks no good thing. (12) She is good to him, never

משלי ל"א

- (א) דברי למואל מלך מִשָּׁא אֲשֶׁר־יִסְרְתוּ אִמּוֹ:
- (ב) מֵה־בָּרִי וּמֵה־בֶּרֶךְ בִּטְנִי וּמֵה־בֶּרֶךְ נְדָרִי: (ג)
- אֲל־תִּתֵּן לְנָשִׁים חֵילְךָ וּדְרָכֶיךָ לְמַחֹת מַלְכִּין: (ד)
- אֵל לְמַלְכִּים | לְמוֹאֵל אֵל לְמַלְכִּים שְׁתוּ־יַיִן
- וּלְרוֹזְנֵי יָם אוּ [אִי] שִׁכָּר: (ה) פֶּן־יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח
- מִחֻקֶּךָ וְיִשְׁנֶה דִין כָּל־בְּנֵי־עַנִּי: (ו) תִּנּוּ־שִׁכָּר לְאוֹבֵד
- וַיִּין לְמַרִּי נָפֶשׁ: (ז) יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח רִישׁוֹ וְעַמְלּוֹ | לֹא
- יִזְכַּר־עוֹד: (ח) פֶּתַח־פִּיךָ לְאֵלִים אֲל־דִּין כָּל־בְּנֵי
- חִלּוֹף: (ט) פֶּתַח־פִּיךָ שִׁפְט־צַדִּיק וְדִין עֵינִי וְאֲבִיוֹן:
- (פ) אֲשֶׁת־חַיִל מִי יִמְצָא וְרַחֵק מִפְּנִינִים מְכָרָה:
- (יא) בְּטַח בָּהּ לֵב בַּעֲלָהּ וְשָׁלֵל לֹא יַחְסֹר: (יב)
- גִּמְלָתָהּ טוֹב וְלֹא־רָע כִּי לִי יְמֵי חַיִּיהָ: (יג) דַּרְשָׁה
- צָמֵר וּפְשָׁתִים וְתֵעֵשׂ בְּחָפְזִי כַּפִּיהָ: (יד) הֵיטֵה
- כְּאִנּוּת סוֹחֵר מִמָּרְחָק תְּבִיא לְחֻמָּה: (טו) וְתַקֵּם |
- בְּעוֹד לִי יֵלֶה וְתִתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ:
- (טז) זָמְמָה שָׂדֶה וְתַקְחָהּ מִפְּרִי כַּפִּיהָ נֹטַע
- [נְטֻעָה] כָּרֶם: (יז) חָגְרָה בְּעוֹז מִתְנִיָּה וְתֵאמַר יָ
- זָרְעוֹתֶיהָ: (יח) טַעְמָהּ כִּי־טוֹב סוֹחָרָה לֹא־יִכְבָּה
- בְּלִיל [בְּלִילָהּ] נִרְהָ: (יט) יְדִיהָ שְׁלַחָה בְּכִישׁוֹר
- וְכַפִּיהָ תִּמְכּוּ פֶלֶךְ: (כ) כֶּפֶה פְּרִשָּׁה לְעֵינֵי וְדִיהָ
- שְׁלַחָה לְאֲבִיוֹן: (כא) לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלַג כִּי
- כָּל־בֵּיתָהּ לְבָשׁ שְׁנַיִם: (כב) מִרְבָּדִים עֲשֵׂתָהּ־לָהּ

bad, All the days of her life. (13) She looks for wool and flax, And sets her hand to them with a will. (14) She is like a merchant fleet, Bringing her food from afar. (15) She rises while it is still night, And supplies provisions for her household, The daily fare of her maids. (16) She sets her mind on an estate and acquires it; She plants a vineyard by her own labors. (17) She girds herself with strength, And performs her tasks with vigor. (18) She sees that her business thrives; Her lamp never goes out at night. (19) She sets her hand to the distaff; Her fingers work the spindle. (20) She gives generously to the poor; Her hands are stretched out to the needy. (21) She is not worried for her household because of snow, For her whole household is dressed in crimson. (22) She makes covers for herself; Her clothing is linen and purple. (23) Her husband is prominent in the gates, As he sits among the elders of the land. (24) She makes cloth and sells it, And offers a girdle to the merchant. (25) She is clothed with strength and splendor; She looks to the future cheerfully. (26) Her mouth is full of wisdom, Her tongue with kindly teaching. (27) She oversees the activities of her household And never eats the bread of idleness. (28) Her children declare her happy; Her husband praises her, (29) "Many women have done well, But you surpass them all." (30) Grace is deceptive, Beauty is illusory; It is for her fear of the LORD That a woman is to be praised. (31) Extol her for the fruit of her hand, And let her works praise her in the gates.

שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁה: (כג) נוֹדַע בְּשַׁעֲרִים בַּעֲלָה
 בְּשִׁבְתָּהּ עִם־זִקְנֵי־אֶרֶץ: (כד) סָדִין עֲשֵׂתָה וְתַמְכֹּר
 וְחָגֹר נְתִנָּה לְכַנְעָנִי: (כה) עַד־וְהָדָר לְבוּשָׁה
 וְתִשְׁחֹק לְיוֹם אַחֲרָיוֹן: (כו) פִּיהָ פָתְחָה בְּחִכְמָה
 וְתוֹרַת־חֵסֶד עַל־לְשׁוֹנָה: (כז) צוֹפִיָּה הִלִּיכֹת
 בֵּיתָה וְלֶחֶם עֲצָל וְתֵלֵא תֹאכֵל: (כח) קָמוּ בָנֶיהָ
 וַיֹּאשְׁרוּהָ בַּעֲלָה וַיְהַלְלֶהָ: (כט) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ
 חֵיל וְאַתְּ עֲלִית עַל־כָּלֵנָה: (ל) שִׁקְרָה הַחַן וְהַבֵּל
 הַיִּפְיֵא אִשָּׁה יִרְאֵתָהּ הִיא תִתְהַלֵּל: (לא) תְּנוּגָה
 מִפְּרִי יְדֶיהָ וַיְהַלְלוּהָ בְּשַׁעֲרִים מִעֲשִׂיהָ:

Sanhedrin 101b:11-15

The Gemara resumes its discussion of Jeroboam. **And from where do we**

סנהדרין ק"א ב:י"א-ט"ו

ומנא לן דלא אתי לעלמא דאתי דכתיב (מלכים א יג, לד) ויהי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם

derive that Jeroboam does not enter into the World-to-Come? It is derived from a verse, as it is written: **“And by this matter there was a sin to the house of Jeroboam, and to eradicate it and to destroy it from off the face of the earth”** (I Kings 13:34). It can be interpreted to mean: **To eradicate it in this world, and to destroy it for the World-to-Come. Rabbi Yoḥanan says: For what virtue was Jeroboam privileged to ascend to monarchy? It is due to the fact that he rebuked Solomon for his sins. And for what misdeed was he punished and lost everything? It is due to the fact that he rebuked Solomon and humiliated him in public, as it is stated: “And this was the cause that he lifted his hand against the king: Solomon built the Millo, and repaired the breaches of the city of David his father”** (I Kings 11:27). Jeroboam said to Solomon: **David, your father, created breaches in the wall so that the Jewish people could ascend for the pilgrimage Festival, and you sealed them in order to marshal forced labor [angarya] for the daughter of Pharaoh, your wife. And what is the meaning of the phrase “and this was the cause that he lifted his hand against the king”?** Rav Naḥman says: **He removed his phylacteries before Solomon, thereby demonstrating that he does not consider Solomon his superior. Rav Naḥman says: The arrogance that existed in Jeroboam drove him from the World-to-Come, as it is stated: “And Jeroboam said in his heart: Now shall the kingdom return to the house of David. If this people go up to offer sacrifices in the House of the Lord in Jerusalem, then shall the heart of this people turn again to their lord, even to**

ולהכחיד ולהשמיד מעל פני אדמה להכחיד בעולם הזה ולהשמיד לעולם הבא אמר רבי יוחנן מפני מה זכה ירבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה ומפני מה נענש מפני שהוכיחו ברבים שנאמר (מלכים א יא, כז) וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו אמר לו דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה ומאי זזה אשר הרים יד במלך אמר רב נחמן שחלץ תפיליו בפניו אמר רב נחמן גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם שנאמר (מלכים א יב, כו) ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלים ושב לב העם הזה אל אדוניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגוני ושבו אל רחבעם מלך יהודה אמר גמירי דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית יהודה בלבד כיון דחזו ליה לרחבעם דיתיב ואנא קאימנא סברי הא מלכא והא עבדא ואי יתיבנא מורד במלכות הואי וקטלין לי ואזלו בתריה מיד (מלכים א יב, כח) ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים הנה אלקיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בן מאי ויועץ אמר רבי יהודה שהושיב רשע אצל צדיק אמר להו חתמיתו על כל דעבידנא אמרו ליה הין אמר להו מלכא בעינא למיהווי אמרו ליה הין כל דאמינא לכו עבידתו אמרו ליה הין אפילו למפלח לעבודת כוכבים אמר ליה צדיק ח"ו אמר ליה רשע לצדיק ס"ד דגברא כירבעם פלח לעבודת כוכבים אלא למינסינהו הוא דקא בעי אי קביליתו למימריה

Rehoboam, king of Judea, and they shall kill me and return to Rehoboam, king of Judea” (I Kings 12:26–27).

Jeroboam calculated and **said: It is learned** as a tradition **that sitting in the Temple courtyard** is permitted **only for kings of the house of Judah alone. Once they see Rehoboam, who is sitting, and they see me standing, they will think: This, Rehoboam, is king, and that, Jeroboam, is the servant. And if I sit there, I will be considered a traitor against the throne, and they will kill me and follow him.**

Immediately, the following took place:

“And the king took counsel, and made two calves of gold, and said to them: It is too much for you to ascend to Jerusalem; behold your gods, Israel, who brought you up from the land of Egypt. And he placed the one in Bethel and the other he placed in Dan” (I Kings 12:28–29). **What is the**

meaning of the phrase “and the king took counsel”? **Rabbi Yehuda says:** It means **that** he assembled the elders of the kingdom of Israel and **seated a wicked person alongside a righteous person** and consulted them. **He said** to the elders: **Do you sign** a writ of authorization **for all that I am doing?**

They said to him: Yes. He said to them: I want to be the king. They said to him: Yes. Jeroboam said to them: Will you do everything I tell you to do? They said to him: Yes. He said to them: Even to worship idols? A

righteous man said: Heaven forbid; idol worship is unacceptable. The wicked man seated alongside him said to the righteous man: Does it enter your mind that a man like Jeroboam would worship idols? Rather, he merely seeks to test those sitting here, to determine if they accept and will

obey his pronouncements.

Shabbat 56b:5-15

Rabbi Shmuel bar Nahmani said that Rabbi Yonatan said: **Anyone who says that King Solomon sinned is nothing other than mistaken, as it is stated: “And his heart was not perfect with the Lord his God, as was the heart of David, his father”** (I Kings 11:4). By inference: Solomon’s heart was not equal to the heart of David, his father; however, he also did not sin. However, how then do I establish the meaning of the verse: **“For it came to pass, when Solomon was old, that his wives turned away his heart after other gods”** (I Kings 11:4)? That verse is in accordance with the statement of Rabbi Natan; as Rabbi Natan raised a contradiction between the two parts of the verse. On the one hand, it is written: **“For it came to pass, when Solomon was old, that his wives turned away his heart after other gods.”** On the other hand, isn’t it written: **“And his heart was not perfect with the Lord his God, as was the heart of David his father,”** indicating that Solomon’s heart was not equal to the heart of David his father; however, he also did not sin? Rather, the verse says as follows: **For it came to pass, when Solomon was old, that his wives turned away his heart,** in an attempt to spur him to go after other gods; however, he did not go after them. The Gemara asks: **Isn’t it written: “Then did Solomon build [yivne] an altar for Kemosh, the abomination of Moab,** in the hill that is before Jerusalem, and for Molech, the abomination of the children of Ammon” (I Kings 11:7), indicating that Solomon did in fact stray after idols? The Gemara

שבת נ"ו ביה-ט"ו

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה, שנאמר: "ולא היה לבבו שלם עם ה' אלקיו כלבב דוד אביו" — כלבב דוד אביו הוא דלא הוה, מיחטא נמי לא חטא. אלא מה אני מקיים "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו" — ההיא כרבי נתן. דרבי נתן רמי, כתיבי: "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו", והכתיבי: "כלבב דוד אביו" — כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מיחטא נמי לא חטא! הכי קאמר: "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ללכת אחרי אלקים אחרים" — ולא הלך. והכתיבי: "אז יבנה שלמה במה לכמוש שקץ מואב" — שבקש לבנות ולא בנה. אלא מעתה: "אז יבנה יהושע מזבח לה" — שבקש לבנות ולא בנה! אלא דבנה, הכא נמי דבנה! אלא כדתניא, רבי יוסי אומר: "ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מימין להר המשחה אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשתרת שקץ צידנים וגו'". אפשר בא אסא ולא ביערם, יהושפט ולא ביערם, עד שבא יאשיהו וביערם? והלא כל עבודה זרה שבארץ ישראל אסא ויהושפט ביערום! אלא מקיש ראשונים לאחרונים, מה אחרונים לא עשו ותלה בהן לשבח, אף ראשונים לא עשו ותלה בהן לגנאי. והכתיבי: "ויעש שלמה הרע בעיני ה'!" אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאלו חטא. אמר רב יהודה אמר שמואל: נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לדבר אחר, ואל יכתב בו "ויעש הרע בעיני ה'". אמר רב יהודה אמר שמואל: בשעה שנשא שלמה את בת פרעה, הכניסה לו אלף מיני זמר, ואמרה לו כך עושין לעבודה זרה פלונית, וכך עושים לעבודה זרה פלונית, ולא מיחה בה. אמר רב יהודה אמר שמואל: בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאיל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון, ועליו נבנה כרך גדול [של רומי]. במתניתא תנא: אותו היום שהכניס ירבעם שני עגלי זהב, אחד בבית אל ואחד בידן, נבנה צריף אחד, וזהו איטליאה של יון.

answers: This can be understood to mean **that** Solomon **sought to build** an altar for idols **but did not build** it. The Gemara objects: **But now** if that is the way to understand the future tense verb form *yivne*, what of another instance where the same form is employed: **“Then did Joshua build [yivne] an altar to the Lord God of Israel in Mount Eival”** (Joshua 8:30)? There too, would you say that Joshua **sought to build** an altar **but did not build** one? **Rather**, there, in the case of Joshua, it means that **he** actually **built it**. **Here too**, with regard to Solomon, it means that **he** actually **built** the altar. **Rather**, this verse should be understood **as it was taught** in a *baraita* that **Rabbi Yosei says**: The verse states: **“And the altars that were before Jerusalem, which were on the right hand of the Mount of Olives, which Solomon the king of Israel had built for Ashtoret the abomination of the Zidonim, and for Kemosh the abomination of Moab, and for Milkom the abomination of the children of Ammon, did the king defile”** (II Kings 23:13). All these were destroyed by Josiah. The Gemara asks: **Is it possible that** the righteous king **Asa came and did not destroy them**, and the righteous king **Jehosaphat came and did not destroy them until Josiah came and destroyed them? Didn’t Asa and Jehosaphat destroy all the idolatry in Eretz Yisrael? Rather**, the verse juxtaposes **the earlier ones**, i.e., Solomon, **to the later ones**, i.e., Josiah. **Just as the later ones**, Josiah, **did not effect** the destruction of the altars, as it was done by his predecessors, **and nevertheless the verse attributes it to him to praise him as if he had destroyed all those altars, so too, the earlier ones**, Solomon, **did not effect** the

construction, **and nevertheless the verse attributes it to him to disgrace** him as he did not prevent their construction. The Gemara raises another question. **Isn't it written: "And Solomon did evil in the sight of the Lord"** (I Kings 11:6), clearly indicating that Solomon sinned? **Rather, since he should have protested against** the conduct of **his wives**, i.e., their involvement in idolatry, **but he did not protest, the verse ascribes to him liability as if he had sinned.** Rav Yehuda said that Shmuel said: **It would have been preferable for that righteous man, Solomon, to be a servant** tasked with drawing water and hewing wood **for another matter**, i.e., idolatry, **and not have the verse write about him: "And he did evil in the sight of the Lord,"** even though he did not. Rav Yehuda said that Shmuel said: **When Solomon married Pharaoh's daughter, she brought to him a thousand musical instruments and said to him: This is the way we do it for this idolatry, and this is the way we do it for that idolatry, and he did not protest** that talk. Rav Yehuda said that Shmuel said: **When Solomon married Pharaoh's daughter, the angel Gabriel descended from heaven and implanted a reed into the sea, and a sandbar grew around it, growing larger each year, and upon it the great city of Rome was built, which became God's instrument to punish Israel. It was taught in a *baraita*: On that very day that Jeroboam introduced two golden calves, one in Beth-El and the other in Dan, a single small hut was constructed, which was the first house constructed there. And that was the inauguration of Italy of Greece.**

Shabbat 30a:3-30b:2

The Gemara relates: **This question was asked before Rabbi Tanḥum from the village of Nevi: What is the ruling with regard to extinguishing a burning lamp before a sick person on Shabbat?** The Gemara relates that Rabbi Tanḥum delivered an entire homily touching upon both aggadic and halakhic materials surrounding this question. **He began and said: You, King Solomon, where is your wisdom, where is your understanding? Not only do your statements contradict the statements of your father David, but your statements even contradict each other. Your father David said: “The dead praise not the Lord, neither any that go down into silence” (Psalms 115:17); and you said: “And I praised the dead that are already dead more than the living that are yet alive” (Ecclesiastes 4:2). And then again you said: “For a living dog is better than a dead lion” (Ecclesiastes 9:4).** These are different assessments of life and death. He resolved the contradictions in the following manner: This is **not difficult. That which David said: “The dead praise not the Lord,” this is what he is saying: A person should always engage in Torah and mitzvot before he dies, as once he is dead he is idle from Torah and mitzvot and there is no praise for the Holy One, Blessed be He, from him. And that is what Rabbi Yoḥanan said: What is the meaning of that which is written: “Set free among the dead, like the slain that lie in the grave, whom You remember no more” (Psalms 88:6)? When a person dies he then becomes free of Torah and mitzvot. And that which Solomon said: “And I praised the dead that are**

שבת ל' אג-ל' ב:ב'

שאלו שאילה זו לעילא מרבי תנחום דמן נוי: מהו לכות בוצינא דנורא מקמי באישא בשבתא? פתח ואמר: אנת שלמה אן חכמתך, אן סוכלתנוותך? לא דיין שדברך סותרין דברי דוד אבך, אלא שדברך סותרין זה את זה. דוד אבך אמר: “לא המתים יהללו יה”, ואת אמרת: “ושבח אני את המתים שכבר מתו”, וחזרת ואמרת: “כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת!” לא קשיא, הא דקאמר דוד “לא המתים יהללו יה” — הכי קאמר: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות, שיפיון שמת, בטל מן התורה ומן המצות ואין להקדוש ברוך הוא שבח בו. והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: “במתים חפשי” — פיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות. ודקאמר שלמה “ושבח אני את המתים שכבר מתו”, שכשחטאו ישראל במדבר, עמד משה לפני הקדוש ברוך הוא ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה, וכשאמר “זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך” — מיד נענה. ולא יפה אמר שלמה “ושבח אני את המתים שכבר מתו”? דבר אחר: מנהגו של עולם, מלך בשר ודם גוזר גזרה — ספק מקיימין אותה ספק אין מקיימין אותה. ואם תמצוי לומר מקיימין אותה — בחייו מקיימין אותה במותו אין מקיימין אותה. ואילו משה רבינו גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות וקיימות הן לעולם ולעולמי עולמים. ולא יפה אמר שלמה “ושבח אני את המתים וגו’”? דבר אחר: “ושבח אני וגו’”, כדבר יהודה אמר רב. דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב “עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ייבשו” — אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, מחול לי על אותו עון. אמר לו: מחול לך. אמר לו: עשה עמי אות בחיי. אמר לו: בחיך איני מודיע, בחיי שלמה בנך אני מודיע. כשבנה שלמה את בית המקדש, ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים. דבקו שערים זה בזה. אמר שלמה עשרים וארבעה רבנות, ולא נענה. פתח ואמר: “שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד”. רהטו בתריה למיבלעיה, אמרו: “מי הוא זה מלך הכבוד”. אמר להו: “הי עוז וגבור”. חזר ואמר: “שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד הי צבאות הוא מלך הכבוד סלה”, ולא

already dead”; he was not speaking of all dead people, but rather in praise of certain dead people. **As when Israel sinned in the desert, Moses stood before the Holy One, Blessed be He, and he said several prayers and supplications before Him, and his prayers were not answered. And when he said: “Remember Abraham, Isaac, and Israel, Your servants” (Exodus 32:13), his prayers were answered immediately. Consequently, did Solomon not speak appropriately when he said: “Wherefore I praised the dead that are already dead”?** Certainly the merit of the deceased forefathers is greater than that of the righteous people who are alive. **Alternatively, the way of the world is such that when a flesh-and-blood prince issues a decree on the public it is uncertain whether they fulfill it and uncertain whether they do not fulfill it. And even if you want to say that they fulfill it, it is only during his lifetime that they fulfill it; after he dies they do not fulfill it. But Moses our teacher issued several decrees and instituted several ordinances, and they are in effect forever and ever. And, if so, is it not appropriate that which Solomon said: “Wherefore I praised the dead that are already dead”? Alternatively, another explanation is given for the verse: “And I praised the dead that are already dead,” is in accordance with that which Rav Yehuda said that Rav said. As Rav Yehuda said that Rav said: What is the meaning of the verse that was written: “Work on my behalf a sign for good; that they that hate me may see it, and be put to shame” (Psalms 86:17)? David said before the Holy One, Blessed be He: Master of the Universe, forgive me for that sin in**

נענה. כיון שאמר: “הי אלקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך”, מיד נענה. באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה, וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו עון. ולא יפה אמר שלמה: “ושבח אני את המתים שכבר מתו”? והיינו דכתיבי: “ביום השמיני שלח את העם וברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו.” וילכו לאהליהם — שמצאו נשותיהן בטרה. “שמחים” — שנהנו מזיו השכינה. “וטובי לב” — שנתעברו נשותיהן של כל אחד ואחד וילדה זכר. “על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו (ולישאל עמו).” “לדוד עבדו)” — שמחל לו על אותו עון. “ולישאל עמו” — דאחיל להו עון דיום הכפורים. ודקאמר שלמה: “כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת”, כדבר יהודה אמר רב. דאמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיבי: “הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני” — אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, הודיעני ה' קצי. אמר לו: גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם. “ומדת ימי מה היא” — גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם. “ואדעה מה חדל אני” — אמר לו: בשבת תמות. אמות באחד בשבת? אמר לו: כבר הגיעה מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. אמות בערב שבת? אמר לו: “כי טוב יום בחצריך מאלף” — טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתידי שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח. כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס כולי יומא. ההוא יומא דבעי למינח נפשיה, קם מלאך המות קמיה ולא יכיל ליה, דלא הוה פסק פומיה מגירסא. אמר: מאי אעביד ליה? הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה, אתא מלאך המות סליק ובחיש באילני. נפק למיחזי. הוה סליק בדרגא, איפחית דרגא מתותיה, אישתיק ונח נפשיה. שלח שלמה לבי מדרשא: אבא מת ומוטל בחמה, וכלבים של בית אבא רעבים — מה אעשה? שלחו ליה: חתוך נבלה והנח לפני הכלבים. ואביר, הנח עליו ככר או תינוק וטלטלו. ולא יפה אמר שלמה: “כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת.” ולענין שאילה דשאלנא קדמיכון: נר קרויה “נר”, ונשמתו של אדם קרויה “נר”. מוטב תכבה נר של בשר ודם מפני נרו של

the matter of Bathsheba. **He said to him: It is forgiven you.** David **said to Him: Show me a sign in my lifetime** so that all will know that You have forgiven me. God **said to him: In your lifetime I will not make it known** that you were forgiven; however, **in the lifetime of your son Solomon I will make it known.** **When Solomon built the Temple and sought to bring the Ark into the Holy of Holies,** the **gates clung together** and could not be opened. **Solomon uttered twenty-four songs** of praise, as in his prayer there are twenty-four expressions of prayer, song, etc. (I Kings 8), **and his prayer was not answered. He began and said: “Lift up your heads, O you gates, and be you lifted up, you everlasting doors; that the King of glory may come in”** (Psalms 24:7). Immediately, the gates **ran after him to swallow him,** as they thought that in the words: “King of glory” he was referring to himself, **and they said to him: “Who is the King of glory?”** (Psalms 24:8). **He said to them: “The Lord strong and mighty, the Lord mighty in battle”** (Psalms 24:8). **And he said again: “Lift up your heads, O you gates, yea, lift them up, you everlasting doors; that the King of glory may come in. Who then is the King of glory? The Lord of hosts; He is the King of glory. Selah”** (Psalms 24:9–10), **and he was not answered. When he said: “O Lord God, turn not away the face of Your anointed; remember the good deeds of David Your servant”** (II Chronicles 6:42), **he was immediately answered,** and a fire descended from Heaven (II Chronicles 7:1). **At that moment, the faces of all of David’s enemies turned dark like the charred bottom of a pot. And all of Israel knew that the Holy**

One, Blessed be He, forgave him for that sin. And if so, is it not appropriate what Solomon said: “And I praised the dead that are already dead,” David, more than the living, Solomon, to whose request to open the gates of the Temple God did not respond? **And that is what is written: “On the eighth day he sent the people away, and they blessed the king, and went unto their tents joyful and glad of heart for all the goodness that the Lord had shown unto David His servant and to Israel His people”** (I Kings 8:66). The Gemara explains: **And went unto their tents,** in accordance with the common expression: One’s house is his wife. It is explained **that** when they returned home **they found their wives ritually pure** from the ritual impurity of menstruation. **Joyful** means **that they enjoyed the aura of the Divine Presence** at the dedication of the Temple. **And glad of heart** means **that the wife of each and every one of them was impregnated and gave birth to a male.** The verse continues: **For all the goodness that the Lord had shown unto David His servant and to Israel His people. Unto David His servant** means that at that opportunity they all saw **that God forgave him for that sin. And to Israel His people** means **that He forgave them** for the sin of Yom Kippur, as they did not fast that year (see I Kings 8:65). The Gemara continues: **And that which Solomon said: “For a living dog is better than a dead lion”** (Ecclesiastes 9:4), **is in accordance with** that which **Rav Yehuda** said that **Rav** said. **As Rav Yehuda** said that **Rav** said: **What** is the meaning of that verse **which David** said: **“Lord, make me to know my end, and the measure of my days, what it is; let me know how short-lived I am”**

(Psalms 39:5)? It means that **David said before the Holy One, Blessed be He: Master of the Universe, Lord, make me to know my end; in how long will I die? God said to him: It is decreed before Me that I do not reveal the end of the life of flesh and blood.** He asked further: **And the measure of my days; on what day of the year will I die?** He said to him: **It is decreed before Me not to reveal the measure of a person's days.** Again he requested: **Let me know how short-lived I am; on what day of the week will I die? He said to him: You will die on Shabbat.** David requested of God: **Let me die on the first day of the week** so that the honor of Shabbat will not be tarnished by the pain of death. **He said to him: On that day the time of the kingdom of your son Solomon has already arrived, and one kingdom does not overlap with another** and subtract from the time allotted to another **even a hairbreadth.** He said to him: **I will cede a day of my life and die on Shabbat eve.** God said to him: **“For a day in your courts is better than a thousand”** (Psalms 84:11); **a single day in which you sit and engage in Torah is preferable to Me than the thousand burnt-offerings that your son Solomon will offer before Me on the altar** (see I Kings 3:4). What did David do? **Every Shabbat he would sit and learn all day long** to protect himself from the Angel of Death. **On that day on which the Angel of Death was supposed to put his soul to rest,** the day on which David was supposed to die, **the Angel of Death stood before him and was unable to overcome him because his mouth did not pause from study.** The Angel of Death said: **What shall I do to him? David had a garden [bustana] behind his house; the Angel**

of Death came, climbed, and shook the trees. David went out to see. As he climbed the stair, the stair broke beneath him. He was startled and was silent, interrupted his studies for a moment, and died. Since David died in the garden, Solomon sent the following question to the study hall: Father died and is lying in the sun, and the dogs of father's house are hungry. There is room for concern lest the dogs come and harm his body. What shall I do? They sent an answer to him: Cut up an animal carcass and place it before the dogs. Since the dogs are hungry, handling the animal carcass to feed them is permitted. And with regard to your father, it is prohibited to move his body directly. Place a loaf of bread or an infant on top of him, and you can move him into the shade due to the bread or the infant. And is it not appropriate what Solomon said: "For a living dog is better than a dead lion." The ultimate conclusion of this discussion is that life is preferable to death. And now, with regard to the question that I asked before you; Rav Tanḥum spoke modestly, as, actually, they had asked him the question. A lamp is called *ner* and a person's soul is also called *ner*, as it is written: "The spirit of man is the lamp [*ner*] of the Lord" (Proverbs 20:27). It is preferable that the lamp of a being of flesh and blood, an actual lamp, will be extinguished in favor of the lamp of the Holy One, Blessed be He, a person's soul. Therefore, one is permitted to extinguish a flame for the sake of a sick person.

Eruvin 21b:12-16

Concerning the significance of observing the words of the Sages, the Gemara

עירובין כ"א ב:י"ב-ט"ז

תנו רבנן: מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין, והיה רבי יהושע הגרסי משרתו. בכל

relates: **The Sages taught in a *baraita*:** **It once happened that Rabbi Akiva was incarcerated in a prison, and Rabbi Yehoshua HaGarsi would come to the prison to attend to his needs. Every day his disciples would bring him water in a measured quantity. One day the prison guard met Rabbi Yehoshua HaGarsi and said to him:** The amount of **your water today is more** than usual; **perhaps you need it in order to** soften the walls and thus **undermine the prison. He then poured out half** the water, **and gave him** the other **half** to take in to Rabbi Akiva. **When Rabbi Yehoshua came to Rabbi Akiva,** and the latter saw the small amount of water he had brought, **he said to him: Yehoshua, do you not know that I am old, and my life depends on your life?** No one else brings me water, so if you bring me less than I need, my life is endangered. After Rabbi Yehoshua **related to him the entire incident,** Rabbi Akiva **said to him: Give me water so that I may wash my hands.** Rabbi Yehoshua **said to him:** The water that I brought **will not suffice for drinking;** how **will it suffice for washing your hands?** **He said to him: What can I do;** for transgressing the words of the Sages and eating without first washing hands **one is liable to** receive the **death** penalty. And if so, it is **better that I should die my own death** by thirst, **rather than transgress the opinion of my colleagues** who enacted that one must wash hands before eating. **They said that he would not taste anything until** Rabbi Yehoshua **brought him water and he washed his hands. When the Sages heard about this, they said: If in his old age** and weakened state he is still **so** meticulous in his observance of the mitzvot, **how**

יום ויום היו מכניסין לו מים במדה. יום אחד מצאו שומר בית האסורין, אמר לו: היום מימך מרובין, שמא לחתור בית האסורין אתה צריך? שפך חצין ונתן לו חצין. כשבא אצל רבי עקיבא, אמר לו: יהושע, אין אתה יודע שזקן אני וחי תליין בחיך? סח לו כל אותו המאורע. אמר לו: תן לי מים שאטול ידי, אמר לו: לשתות אין מגיעין, ליטול ידך מגיעין?! אמר לו: מה אעשה שחייבים עליהן מיתה? מוטב אמות מיתת עצמי, ולא אעבור על דעת חבירי! אמרו: לא טעם כלום עד שהביא לו מים ונטל ידיו, כששמעו חכמים בדבר, אמרו: מה בזקנותו כך, בילדותו על אחת כמה וכמה. ומה בבית האסורין כך, שלא בבית האסורין על אחת כמה וכמה. אמר רב יהודה אמר שמואל: בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים, יצתה בת קול ואמרה: "בני אם חכם לברך ישמח לבי גם אני". ואומר: "חכם בני ישמח לבי ואשיבה חרפי דבר".

much more so must he have been in **his youth**. And **if in prison** he is **so** scrupulous in his behavior, **how much more so** must he have been **when not in prison**. **Rav Yehuda said** that **Shmuel said: At the time that King Solomon instituted** the ordinances of **eiruv** of courtyards **and of washing hands** to purify them from their impurity, which are added safeguards to the words of the Torah, **a Divine Voice emerged and said** in his praise: **“My son, if your heart is wise, My heart will be glad, even Mine”** (Proverbs 23:15). **And it states** with regard to him: **“My son, be wise and make My heart glad, that I may respond to he who taunts Me”** (Proverbs 27:11).

Berakhot 48b:2

With regard to the origins of the four blessings of Grace after Meals, **Rav Nahman said:** **Moses instituted for Israel the first blessing of: Who feeds all, when the manna descended for them** and they needed to thank God. **Joshua instituted the blessing of the land when they entered Eretz Yisrael. David and Solomon instituted the third blessing: Who builds Jerusalem, in the following manner:** **David instituted “...on Israel Your people and on Jerusalem Your city...”** as he conquered the city, **and Solomon instituted “...on the great and Holy Temple...”** as he was the one who built the Temple. **They instituted the blessing: Who is good and does good, at Yavne in reference to the slain Jews of the city of Beitar** at the culmination of the bar Kokheva rebellion. They were ultimately brought to burial after a period during

ברכות מ"ח ב:ב'

אמר רב נחמן: משה תקן לישראל ברכת "הזן" בשעה שירד להם מן. יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ. דוד ושלמה תקנו "בונה ירושלים". דוד תקן "על ישראל עמך ועל ירושלים עירך", ושלמה תקן "על הבית הגדול והקדוש". "הטוב והמטיב" ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר. דאמר רב מתנא: אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה "הטוב והמטיב". "הטוב" — שלא הסריחו, "והמטיב" — שניתנו לקבורה.

which Hadrian refused to permit their burial. **As Rav Mattana said: On the same day that the slain of Beitar were brought to burial, they instituted the blessing: Who is good and does good, at Yavne. Who is good,** thanking God that the corpses **did not decompose** while awaiting burial, **and does good,** thanking God **that they were** ultimately **brought to burial.**